

HTO Leppo Tuomas(STM)

25.09.2016

Asia

Esteettömyysdirektiiviehdotus

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 10/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 2.12.2015 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tuotteiden ja palveluiden esteettömyysvaatimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä COM(2015) 615 final (ns. esteettömyysdirektiiviehdotus).

Direktiiviehdotusta käsiteltiin neuvoston sosiaalityöryhmässä puheenjohtaja Alankomaiden johdolla keväällä 2016 ja puheenjohtaja antoi neuvotteluiden edistymisestä tilannekatsauksen TSTK-neuvostolle 16.6.2016.

Neuvottelut ovat jatkuneet tiiviisti puheenjohtaja Slovakian kaudella syksyllä 2016 ja todennäköisesti puheenjohtaja antaa neuvottelujen kulusta edistymisraportin TSTK-neuvostolle 8.12.2016.

U-jatkokirjeen perusmuistion tarkoitus on täsmentää esteettömyysdirektiiviehdotuksesta tehdyn U-kirjelmän U 10/2016 vp kantoja.

Suomen kanta

Suomi kannattaa yleisellä tasolla direktiiviehdotuksen tavoitteita. Edistämällä esteettömyyttä vahvistetaan vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Suomi kuitenkin katsoo, että direktiiviehdotuksen sisältöä on tärkeä edelleen selkeyttää ja selvittää tarkemmin valitun sääntelytavan tarkoituksenmukaisuus sekä direktiiviehdotuksen vaikutukset. Suomi pitää tärkeänä, ettei direktiivi johda yritysten ja viranomaisten velvoitteiden kohtuuttomaan lisääntymiseen.

Suomi kannattaa direktiivin toimeenpanossa asteittaista etenemistä. Direktiiviä on tarkoitus soveltaa ainoastaan uusiin tuotteisiin ja palveluihin, joita tarjotaan markkinoille ehdotuksen voimaantultua, ja Suomi tukee puheenjohtajan ehdotusta, että tämä todetaan ehdotuksessa yksiselitteisesti myös artiklasolla. Pidämme myös tärkeänä, että direktiivin siirtymäsäännökset olisivat riittävän pitkät ja joustavat erityisesti palveluita koskevien säännösten soveltamiselle niin, ettei esimerkiksi itsepalvelupäätteitä (kuten lippu- ja pankkiautomaatit) tarvitsisi uusia ennen niiden elinkaaren loppua.

Suomi pitää toivottavana, että direktiiviehdotuksen 'vammaisista henkilöistä' koskeva määritelmä vastaisi YK:n vammaissopimuksen määritelmää. Lisäksi kannatamme selkeyden vuoksi 'toimintarajoitteiset henkilöt' -käsitteen poistamista direktiiviehdotuksesta puheenjohtajan ehdotuksen mukaisesti.

Suomi tukee lähtökohtaisesti käsittelyn yhteydessä esitettyjä ehdotuksia, että audiovisuaalisten mediapalveluiden esteettömyydestä säänneltäisiin ensisijaisesti EU:n AV-direktiivissä, jota ollaan parhaillaan uudistamassa. Audiovisuaaliset mediapalvelut ovat hyvin laaja kokonaisuus sisältäen enemmän kuin pelkästään tuotteet ja palvelut.

Lisäksi, koskien esteettömyysvaatimusten sovellettavuutta EU:n muihin säädöksiin, Suomi katsoo, että ainakin julkisten hankintojen esteettömyydestä olisi parempi säännellä EU:n hankintadirektiivissä. Hankintoja koskeva sääntely tulisi olla lähtökohtaisesti yhdessä säädöksessä ja poikkeuksia tähän olla muualla mahdollisimman vähän.

Henkilöliikennepalveluiden sisällyttäminen direktiiviehdotukseen on erityisen haasteellista ja vaatii vielä paljon selkeyttämistä. Liikenteen eri sektorit (lento-, rautatie- ja paikallisliikenne) ovat luonteeltaan hyvin erilaisia ja esimerkiksi ehdotuksen mahdollinen päällekkäisyys suhteessa olemassa olevaan, erityisesti rautatiealan, EU-sääntelyyn on syytä selkiyttää.

Pidämme myös tärkeänä, että direktiiviehdotus olisi käyttäjien kannalta mahdollisimman yhdenmukainen tulevan EU:n saavutettavuusdirektiivin kanssa (direktiivi julkisen sektorin elinten verkkosivujen saavutettavuudesta).

Pankkipalvelut on käsitteenä hyvin tulkinnanvarainen ja monitulkintainen, mikä voi muodostua direktiivin kansallisessa toimeenpanossa ja myöhemmin lakia tulkitessa ongelmalliseksi. Pankkipalvelut voidaan mahdollisesti tulkita koskemaan esimerkiksi kaikkia pankkien tarjoamia palveluita, jolloin myös pankin yrityksille tarjoamat palvelut voitaisiin tulkita direktiivinalaisiksi. Direktiivin tarkoituksena voidaan kuitenkin pitää kuluttajapalveluiden esteettömyyden parantamista. Täten pankkipalvelut-käsitettä olisi hyvä tarkentaa ja tuoda esille, että tarkoituksena on parantaa juuri kuluttajille tarjottavien yleisimpien pankkipalveluiden saatavuutta.

Pääasiallinen sisältö

Esteettömyysdirektiiviehdotuksen tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa ehkäisemällä ja poistamalla esteettömien tuotteiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden esteitä ja parantaa toimintarajoitteisille henkilöille, ml. vammaisille henkilöille ja ikääntyville ihmisille, tarjottavien esteettömien tuotteiden ja palveluiden saatavuutta. Tämä toteutetaan määrittelemällä yhtenäiset toiminnalliset esteettömyysvaatimukset valikoiduille tuotteille ja palveluille ja soveltamalla niitä EU:n lainsäädännössä. Ehdotetulla direktiivillä myös autetaan jäsenvaltioita täyttämään esteettömyysvelvoitteita, joihin ne ovat sitoutuneet kansallisella tasolla ja vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyssä Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksessa.

Direktiiviehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaalityöryhmässä Alankomaiden ja Slovakian johdolla. Työryhmäkeskusteluissa jäsenvaltiot ovat esittäneet laajasti huoliaan ja kysymyksiään komissiolle, joka on puolestaan yrittänyt järjestäen todistella jäsenmaiden huolet perusteettomiksi. Erityisen paljon on keskusteltu ehdotuksen soveltamisalasta, määritelmistä ja suhteesta olemassa olevaan lainsäädäntöön. Alankomaat on työryhmässä ehdottanut suullisesti direktiivin muuttamista horisontaaliseksi puite-/periaatedirektiiviksi ilman liitteitä ja tarkempien sektorikohtaisten esteettömyysäntöjen asettamista sektorilainsäädännössä. Ehdotus saattaisi olla harkitsemisen arvoinen.

Suomi on osallistunut neuvotteluihin aktiivisesti. Olemme myös valmistelleet yhteistyössä Saksan, Tsekin ja Unkarin kanssa ”non-paperin”, jossa on tuotu esille keskeisiä huoliamme direktiiviehdotukseen liittyen.

Puheenjohtaja on 21.9.2016 esittänyt uudet muotoiluehdotuksensa (12347/16) johdantolauseisiin ja lukuihin I-III sekä artikloihin 21 (esteettömyysvaatimusten sovellettavuus EU:n muihin säädöksiin), 22 (kohtuuton rasite) ja 27a (siirtymäsäännökset). Muotoiluehdotuksia käsiteltiin neuvoston sosiaalityöryhmässä ensimmäisen kerran 29.9.2016.

Puheenjohtajan keskeisiä muutosehdotuksia ovat: 1) artiklatasolla todetaan, että direktiiviä sovelletaan vain tuotteisiin, jotka saatetaan markkinoille vasta kun direktiiviä on ryhdytty soveltamaan. 2) Artiklatasolla todetaan, että direktiiviä sovelletaan vain palveluihin, joita tarjotaan markkinoille vasta kun direktiiviä on ryhdytty soveltamaan. 3) Sen lisäksi, että palveluntarjoajat voivat ylimääräisen viiden vuoden siirtymäajan aikana jatkaa palvelujen toimittamista käyttäen samoja tuotteita tarjotakseen samankaltaisia palveluja, palvelujen toimittamiseen käytettäviä itsepalvelupäätteitä voidaan käyttää samankaltaisten palvelujen toimittamiseen elinkaarensa loppuun asti (until the end of their economically useful life). 4) 'Toimintarajoitteisten henkilöiden' -määritelmä on poistettu artiklatasolta. 5) Erinäisiä täsmennyksiä erityisesti henkilöliikennepalveluja ja myös julkisia hankintoja koskeviin säädöksiin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Direktiiviehdotuksen oikeusperusta on EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artiklan 1 kohta, koska ehdotus käsittelee sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja palveluiden vapaata liikkuvuutta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Vastuuvaliokuntana on sisämarkkina- ja kuluttajansuojavaliokunta (IMCO), jolle työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunta (EMPL) antaa lausuntonsa.

Kansallinen valmistelu

Direktiiviehdotuksesta laaditun kirjelmän U 10/2016 vp valmistelussa kuultiin ulkoasianministeriötä, liikenne- ja viestintäministeriötä, oikeusministeriötä, työ- ja elinkeinoministeriötä, valtiovarainministeriötä ja ympäristöministeriötä. Kirjelmää käsiteltiin kansallisesti sisämarkkinajaostossa ja sosiaalijaostossa sekä kirjallisessa menettelyssä liikenne- ja viestintäjaostoissa.

Osana TSTK-neuvoston 16.6.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00190) käsiteltiin sosiaalijaostossa 6.6.2016 ja EU-ministerivaliokunnan kirjallisessa menettelyssä 13.-15.6.2016.

Nyt käsittelyssä oleva U-jatkokirjeen perusmuisto käsiteltiin sosiaalijaostossa 3.10.2016 sekä kirjallisessa menettelyssä liikenne- ja viestintäjaostoissa 4.-5.10.2016 sekä sisämarkkinajaostossa 5.-7.10.2016.

Lisäksi direktiiviehdotuksen kansallista käsittelyä varten on perustettu ehdotuksen kannalta keskeisistä ministeriöistä koostuva epävirallinen valmisteluverkosto. Valtakunnallinen vammaisneuvosto (VANE) on myös osallistunut asian kansalliseen valmisteluun.

Eduskuntakäsittely

Direktiiviehdotuksesta 10.3.2016 annettu kirjelmä U 10/2016 vp on käsitelty eduskunnassa ja suuri valiokunta hyväksyi 27.4.2016 eduskunnan kannan SuVEK 29/2016 vp: valiokunta yhtyy erikoisvaliokuntien kannanottojen mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

Osana TSTK-neuvoston 16.6.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00190) käsiteltiin eduskunnan suuressa valiokunnassa 15.6.2016.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Olemassa olevasta kansallisesta esteettömyyslainsäädännöstä huolimatta direktiivin toimeenpano tulee aiheuttamaan muutos- ja täydennystarpeita kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiiviehdotuksen artiklatekstit ovat kuitenkin tulkinnanvaraisia, joten niiden pohjalta on vaikea päätellä ehdotuksen yksityiskohtaisempia vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiivin toimeenpano tulee lisäämään talouden toimijoiden ja viranomaisten velvoitteita ja hallinnollista työtä. Direktiiviehdotuksen tulkinnanvaraisuuden ja laaja-alaisuuden vuoksi ei kuitenkaan tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida yksityiskohtaisemmin velvoitteiden laajuutta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä, COM(2015) 615 final (2.12.2015).

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtaja Merja Mustonen, p. 02951 63116, merja.mustonen@stm.fi

Neuvotteleva virkamies Tuomas Leppo, p. 02951 63120, tuomas.leppo@stm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2015/1648

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	jaosto sosiaaliasiat (EU 25), sisämarkkinat, sosiaalipolitiikka, vammaiset STM, TEM, UM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, TRAFI, VM, VNK, YM
